

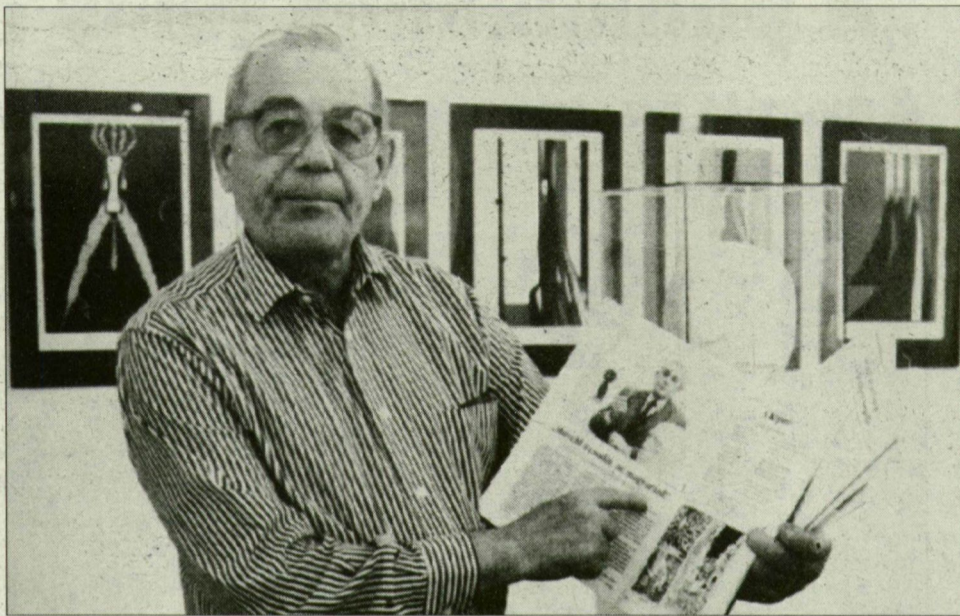
■ Kass János egy 1991. november 20-án megjelent interjújában fogalmazta meg a Szegedhez kötődő, „érted haragszom” vallomását. Most, miután kiderült, hogy Szeged város önkormányzati közgyűlése Buday György, Straub F. Brúnó, Varga Mátyás, Péter László, Szőkefalvi-Nagy Béla és Ilia Mihály után őt választotta legújabbkori történetének hatodik díszpolgárává, elővettem a két és fél évvel ezelőtti interjút. Igyekeztem szembesíteni az akkor a rendszerváltás első évét lezáró véleményét mai látásmódjával. Bizony, nem lehetett túlságosan optimista interjú készíteni vele. Sokszor elmondta már:

– A társadalmak és művészetek történetében a szinkronitás mindig a diktatúrák és virágzó demokráciák idején található meg. Az egyiptomi fáraók, vagy a középkori katolikus egyház mindenhatóságai lenyűgöző művészeti értékeket hoztak létre csakúgy, mint Periklész görög demokráciája, vagy a németalföldi kis államok demokratikus viszonyai. Nem feledhető, hisz naponta irritál, hogy rendszerváltás ide, kormányváltás reménye oda, a kultúra egyre inkább mostoha gyermek. A jelenség annál bonyolultabb, hiszen véleményem szerint ma már csak nyomokban léteznek nemzeti kultúrák – a kultúra egyetemes és egységes. Természetesen színezhető az egyes népek, nemzetek hagyományain felnövő értékekkel, de egyértelműen látnunk kell, hogy a föld összezsugorodott, időben és térben egyaránt, a műholdak segítségével idegen szellemi ráógumi-kultúrák szüremkednek be a magyar lakásokba; minden jel arra mutat, hogy egy kommercializálódó és amerikanizálódó hullám árasztja el Európát, s benne Magyaror-

szágot is. Gondoljunk csak arra, hogy a hot-dog és a hamburger visszaszorítja a nemzeti konyhaművészetet; hogy a költészet kiköltözik falfirkának az utcák házfalaira, s a bőrféjűek fóruma lesz, vagy reklámszövegek szellemes, esetleg bugyuta rigmusa; hogy az autósztádák a design múzeumaivá válnak; hogy kereskedelmi plakátok veszik át a képzőművészek szerepét; hogy a Nagy Zabálás bársonyos esti mese a videokazettákon kapható kemény pornókhöz és szexabkorabákhöz képest; hogy a Coca-Cola elfelejti a magyar kertek ízét és a hazai borok zamatát. Egyszóval, működik a kultúra amerikai internacionális hengere, s talpon maradni, a világegészen értékeket teremteni egyre nehezebb. Különösen nekünk, akiknek nyelve és szegénysége kettős kalóda. Pedig ott van nekünk Bartók zenéje, Kocsis Zoltán kivételes zsenialitása, Kassák és Csontváry képzőművészeti üzenete, Marton Éva hangja. Valamennyi a magyar szellemi élet keményvalutája. Csak ezt a valutát ki kell termelni, ennek távlatokat kell nyitni.

■ Szegedi díszpolgársága két kiállításához is kapcsolódik. Mindkettő műfaja a bélyegtervezés. Budapesten a bélyegmúzeumban életműkiállítás látható, Szegeden a Kass Galériában pedig a Feszty-körkép nyomán készített három év alatt három bélyeget produkálo sorozatának első darabjai és annak tartalmi háttere tekinthető meg.

– A bélyegtervezés „gúzsba kötve táncolás”. A budapesti kiállításon mintegy háromszáz bélyeg látható. 1973 óta készítenek bélyegeket a Magyar Posta számára. A bélyeg embléma, az egész technikai kultúra, szellemi élet fősorakozik mö-

Fotó: Nagy László

■ Szeged új díszpolgára: Kass János

Aki koncepciót ad, reményt is ad

Elfoglalt vagyok Szegeddel, hiszen itt születtem, itt eszméltem, az apám-vezette szállodában és annak éttermében láttam gyermekfejjel azokat a művészeket, írókat, újságírókat, akik annak idején nemcsak Szeged szellemiségének meghatározói, de ország- és Európa-szerte ismert személyiségek voltak. Ma is úgy gondolom, hogy Szeged Tisza-parti fekvése páratlanul hatalmas érték. Csakúgy, mint a Lechner-féle egységes terv alapján több mint egy évszázada megépült városközpont, zseniális kompozíciójával, emberléptékű és fejlesztésre alkalmas struktúrájával. Ma is csodálom, hogy az árvíz által sújtott Szeged milyen rendkívül rövid idő alatt talpra tudott állni, s nemcsak jelentős építészeti értékeket, anyagi természetű monumentumokat teremtett, hanem elődeink gazdag szellemi örökséget indukáltak, és kialakították a „genius loci” szellemét. Ezek az értékek a mai városfejlesztés számára is példamutatóak kell, hogy legyenek, hiszen a jövő generáció életét és ítéletét a jelenről a mai tettek és cselekedetek alapozzák meg.

götte. Fölsorolni nem tudom mindazt a tematikát, amelyet a Posta megbízására készítettem, de hadd szóljak most az orvostudomány nagyjait megörökítő

részkarcsorozatról, amellyel elnyertem az Európai Filatéliai Művészetek nagydíját, vagy a nemzetközi gyermekév alkalmából készített, rajzolt bélye-

geimről, vagy az 1989-es sági nagydíjból. A Feszty-körkép bélyeggé formálása különösen nagy feladatot jelentett számomra. Hiszen egy 16 méter magas és 116 méter hosszú körképből kellett miniatűr bélyegeket alkotnom. De az embert mindig a nagy kihívások, a nagy feladatok vonzzák. Remélem, a következő két év hat bélyege is elnyeri a szakma elismerését. Örömmel mondható, hogy a Magyar Posta elsőként nekem ítélte oda aranyérmét, művészeti díját.

■ Az a generáció, amelynek tagja, több társadalmi megrázkódást élt meg a második világháborútól '56-on át, a mostani rendszerváltásig. Megkérgesedve, vagy reménykedve tekintenek-e a művészet jövője felé?

– Mindenekelőtt a szomorú-

ságról kell beszélnem. Arról, hogy barátaim, alkotótársaim jelentős része elhagyott. Meg vagyunk tizedelve, nincs már közöttünk Nagy László, Sarkadi Imre, Lengyel Lajos, Reich Károly, Devecseri Gábor, Illyés Gyula, s néhány napja elment Würtz Ádám is. Szerencsére még foghatom a kezét Határ Győzőnek, Faludy Györgynek, Szántó Tibornak, Juhász Ferencnek, és néhány fiatal, tehetséges, nagyra hivatott alkotónak. Illúzióim nincsenek, sóhajtozunk az elveszett Paradicsom után, s reménykedünk, hogy a görögök, a reneszánsz művészei, vagy a '60-as évek magyar szándékai után újra egymásra találhatunk. Nehéz a jövőben gondolkodni, hiszen tapasztaljuk a mérhetetlen szegénységet, a kongó fejek diktatúráját, a közhely-lovagok szónoklatait, a gátlástalan könyöklést, a tragikus értékvesztéseket, a burjánzó cinizmust, a leplezetlen linkséget. Ez elszórt, de amíg az ember él, a reményt nem adhatja fel.

■ S most, miután értesült arról, hogy Szeged városa díszpolgárává választotta, mit üzenne polgárainak?

– A Nagy víz után óriási természeti-társadalmi áradás romjain épült újjá Szeged. Hiszem, hogy lehet Lechner-i méretű és mértékű személyisége újra ennek a városnak, és kikristályosodik Szeged új helye, szerepe, feladata Európa térképén. Föl kell mérni azokat a természeti, gazdasági és szellemi tartálokat, amelyek lehetőséget teremtenek az európai integrálódáshoz. Meggyőződésem, hogy aki ma programot, koncepciót kínál, az reményt és esélyt is ad. S van-e ennél fontosabb, lényegesebb feladat?!

T. L.

■ Pro Urbe: Tandori Károly

Az önbecsülés is fontos

Fotó: Révész Róbert

■ Az idén, a tavaszélen, amikor a Szegedért Alapítvány kiüntetését átvette, s újságírók hada nyüzsgött körülötte, a maga szelíd modorában megjegyezte: „Nem lesz ez egy kicsit már sok?” Előző évben vehette át a tudományos munkáért kapható legnagyobb elismerést, a Széchenyi-díjat, még azelőtt kapta meg a Szent-Györgyi-díjat, Kossuth-díja is van, plusz számos, a társadalmi és szakmai elismerést jelző megbízatása, funkciója – amelyek persze nemcsak munkáért járnak, hanem munkával is járnak. Most, Szeged napján, a Pro urbe kiüntetéssel ismerik el matematikus kutatói, okta-

tói, tudományszervezői és a városért való tevékenységét.

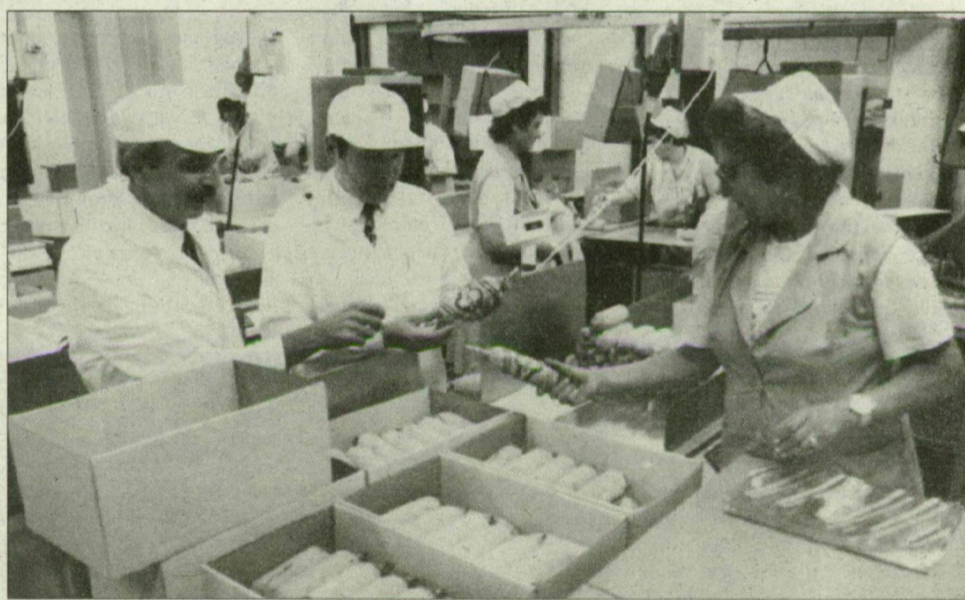
Tandori Károly akadémikus, az analízis professzora, matematikus nemzedékek köztisztelőben álló tanára egyszerű smind citoyen; szuverén személységű városi polgár; jól akarja érezni magát a lakóhelyén, s ez sikerül is neki, mert sosem volt rest tenni érte. Nem díjért – csak úgy, a saját önbecsülése miatt.

Újvidéken született, de őszegedinek vallja magát – öt esztendő volt, amikor ideköltözött a család. A híres Baross az alma matere – ma a Baross Öregdiákok Szövetségének elnöke; matematika-fizika sza-

kon szerzett diplomát a szegedi tudományegyetemen, a matematikai analízis kiválóságai voltak a mesterei. Azóta a József Attila Tudományegyetem tanára.

A matematikai analízisnek, egyáltalán a matematikai gondolkodásnak nem olyan a természete, hogy valaha is abba lehetne hagyni; Tandori professzornak kertje van, amelyet – „most már családi segítséggel”, mondja – maga művel, hiszen a palánták ültetése közben nagyon jól lehet gondolkodni – mondjuk az ortogonális sorok konvergenciájának szükséges és elegendő feltételén... A kert szép. A professor szerint mégis szebb – a matematika. Egyre gazdagabbá váló szellemi építmény, amelyben minden elem a maga helyén, s a többivel meghatározott viszonyban van; az építmény harmóniája és fantáziássága annyira megragadta az egykori, történetesen a mérnöki pályára készülő szegedi diákot, hogy egy életre elkötelezte magát.

Akárcsak a helyhez, ahol otthon van; a Fruska Gora szomszédságában nevelkedett, felnőttként mégis az Alföld szerelmese lett. Szerette városa Szeged, amely összes lakója nevében most a jelképpel, a kiüntetéssel köszönti.

■ Pro Urbe: A Pick

A szegedi szalámi titka

Ahogy a Szabadság-szobor New Yorkkal, a Károly-híd Prágával, úgy forrt össze a képzeletünkben Szeged a Pick szalámmal az elmúlt egy és negyedszázad során. Mert éppen 125 esztendeje annak, hogy egy cseh származású szalámmester, Pick Márk megvetette a lábát Szegeden, gyárat alapított, s az apró szalámicímken elvitte a város nevét a fél világba, ha nem az egészbe. Egy-egy rúd inycsiklandozó szalámi, akár egy messzire feladott boríték: Szeged nevét fényesítette a Pick és a szalámiét garantálta Szeged.

Mindkettőnek ugyanaz lett a titka: a napfény, a sajátos szegedi levegő és az alföldi lélek, amelyik szalámit érlelt és hullámtemetőjéből újjáépített egy nagyvárost. A titok tehát igazából nem a húsban, vagy a fűszerekben, hanem a szegedi lelkekben van elrejtve. Ma már fotocellás ajtók mögött, „digitalizált” villanykésekkel és keverőgépekkel készítik a szegedi szalámit, ami éppen olyan illatos, mint száz esztendővel ezelőtt. Lám-lám, megbicsaklik az ember keze,

amikor Pick helyett „csak” így kanyarítja a nevet: szegedi szalámi! De nekünk ez így is nagyon természetes.

A 125 esztendő múltat őrző mai örökösök sikeres üzleti pályára vezényelték a tradíciókkal bíró gyárat. Mi pedig ország-világszerte új fogalmakat tanulunk: a brókernek és a befektetőnek ugyanis a Pick név részvényt, pénzügyi sikert is jelent ma már. Mint ahogyan a Pick-vállalkozásnak is: tavaly 13 milliárdos forgalom mellett, 1 milliárdot is meghaladó haszonnal számoltak a világhírű gyárban.

A szalámicináláshoz hűvös kell. Aki szerencsés és végignézhetheti egyszer amint erős henteslegények csontozzák a húst, s törékeny szegedi asszonykezek simítják rá végül a celofánt, az minden bizonnyal azt mondja majd magában, a kilencfokos hideg mellé nemcsak szalámit, de lélek is kell. Szeretni kell a szalámit. És Szeged szereti...

R. G.